

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Het klimaatvraagstuk moet zaak van heel de bevolking worden

door Jan Prij De auteur is redactiesecretaris van *Christen Democratische Verkenningen*.

Jan Jacob van Dijk was tot voor kort gedeputeerde van Gelderland. In die functie was hij nauw betrokken bij de onderhandelingen over de manier waarop in Nederland de doelstellingen worden geïmplementeerd die in december 2015 zijn vastgelegd in het (klimaat)akkoord van Parijs. Wat ziet Van Dijk als de grote problemen en uitdagingen in het debat?

Hoe kijkt u tegen het huidige klimaatdebat aan?

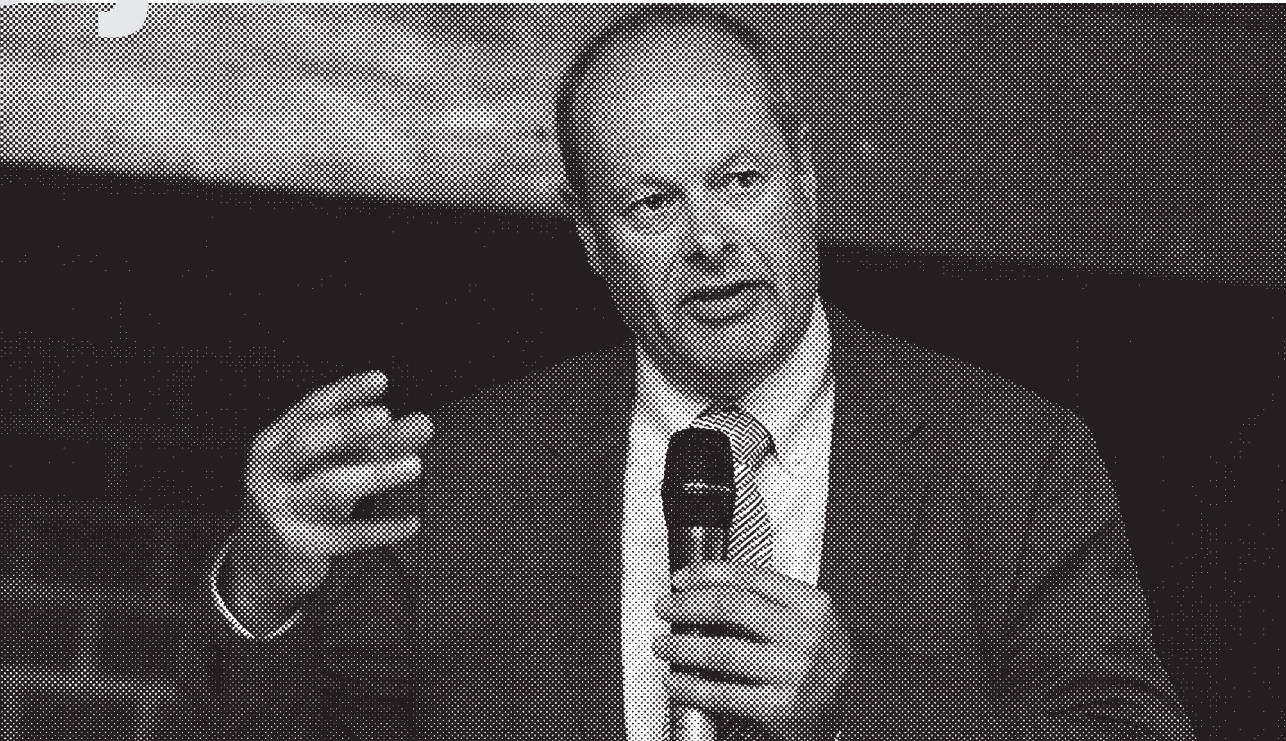
‘In mijn ogen is het nog steeds een discussie die door een te beperkte groep van voorstanders en specialisten wordt gevoerd. Er komt amper een burger aan te pas. En zodra een burger zijn zorgen uit over de effecten van bepaalde maatregelen, of het waagt om aan de verstandigheid daarvan te twijfelen, wordt hij weggezet als een klimaatscepticus.’

‘De discussie is gepolariseerd geraakt. De stemming is bijna die van “Wie niet voor mij is, is tegen mij”. Het sentiment onder de voorstanders is: “Hoe kunt u nu zo stom of kortzichtig zijn dat u niet inziet dat bepaalde maatregelen dringend nodig zijn?” Maar mensen die zeggen te weten hoe het moet, moeten worden gewantrouwd. Ze overschatten zichzelf. De technologische ontwikkelingen gaan

zo hard dat we eenvoudigweg niet weten wat er over vijf jaar mogelijk is. In zo’n gepolariseerd klimaat is het lastig om de ruimte te vinden om op verstandige wijze te pionieren, terwijl dat nu precies wel nodig is.’

De ruimte voor kritische geluiden die u bepleit: hoe ver gaat die? Wilt u ruimte voor klimaatsceptici?

‘Voor alle duidelijkheid: we mogen niet verzaken en moeten echt vaart maken met de verduurzaming van economie en samenleving. We kunnen niet met droge ogen zeggen dat er helemaal niets aan de hand is en dat we probleemloos op de oude voet kunnen doorgaan. Wie dat meent, plaatst zich mijns inziens buiten de discussie en doet aan factfree politics. Toch denk ik dat de voorstanders van het duurzaamheidsbeleid de tegenstanders te veel in de hoek van de

Jan Jacob van Dijk © Foto: Dirk Hol

nitwits duwen. Dat is een van de grootste fouten die er op dit moment gemaakt worden. Er wordt niet serieus omgegaan met burgers die vraagtekens zetten bij wat we aan het doen zijn. Zo is het zonneklaar dat de hele samenleving de gevolgen zal gaan ondervinden van de klimaatmaatregelen. Als fossiele brandstoffen geen grote rol in de economie meer mogen spelen, verandert de hele Nederlandse economie fors. Rotterdam zal bijvoorbeeld zijn positie als grootste overslaghaven van kolen verliezen, en de glastuinbouw

zal naar andere warmtebronnen moeten omzien.'

'Juist daar begint de eerste zorg voor een belangrijk deel van de Nederlandse bevolking. Als je toevallig in een kolen-centrale werkt, dan mag sluiting daarvan vanwege de energietransitie misschien "onvermijdelijk" zijn, maar jij weet dan dus niet zeker of je morgen nog een baan hebt. Als je werkzaam bent in de Rotterdamse haven, betekent afscheid van fossiele brandstoffen gewoon dat jij waarschijnlijk de pineut bent. Als je in de agrarische sector werkt en er wordt gezegd dat de veestapel met de helft moet

Interview in het kort:

- * Het klimaatdebat wordt te veel door specialisten alleen gevoerd
- * Technologische ontwikkelingen gaan zo snel dat we niet weten wat er over vijf jaar mogelijk is
- * Burgers moeten medeverantwoordelijk worden en zo onderdeel van de oplossing

worden teruggebracht – waarvan ik eerlijk gezegd betwijfel of dat wel zo verstandig is –, dan sta je niet te juichen bij wat zogezegd common sense is om te doen. Zolang we niet in gesprek gaan met mensen die onzeker zijn over hun toekomst, en niet aangeven hoe we zullen omgaan met de eventuele gevolgen van die transitie, voeren we onverstandig beleid. Voorstanders van allerlei maatregelen moeten ook nadenken over hoe tegemoetgekomen kan worden aan tal van ingrijpende sociaal-economische gevolgen daarvan.’

Hoe moet het debat dan wel gevoerd worden?

‘Burgers moeten in een vroeg stadium worden meegenomen in het traject. Ga niet pas met ze praten op het laatste moment, als er al een plan voor een windmolenpark op een bepaalde plek in een bepaalde plaats ligt. “Verbinden in plaats van overtuigen” zou het motto van het klimaatdebat moeten zijn, zo stelde ik op 7 oktober in een opiniebijdrage over dit thema in het *Friesch Dagblad*. Alleen door middel van gesprekken tussen alle betrokkenen en belanghebbenden kunnen er, stapje voor stapje, door de gemeenschap gedragen oplossingen gevonden worden. Er worden nu regionale energiestrategieën ontwikkeld in dat spoor. We gaan met alle maatschappelijke organisaties, met burgers en bedrijven én met politici in een bepaalde regio in gesprek over de manier waarop daar aan de maatschappelijke opdracht kan worden voldaan. We staan voor een reductie van de CO₂-uitstoot van 49 procent in 2030. De vraag is: hoe gaan we dat doen? Met windmolens, met zon of met biomassa? Laat burgers het spel meespelen. We zeggen: “U hebt de keuze, maar wel binnen de doelstellingen zoals die zijn afgesproken binnen de kaders van het akkoord van Parijs.” Op die manier gesprekken voeren over zo’n belangrijke publieke kwestie betekent in ieder geval dat er meer begrip ontstaat voor het gegeven dat er iets moet gebeuren om de energietransitie mogelijk te maken. We zullen mensen medeverantwoordelijk moeten maken, en hen in staat moeten stellen om ook onderdeel van de oplossing te worden, in plaats van alleen van

het probleem. Vrijwel iedereen is er ook wel van doordrongen dat er iets moet gebeuren. Mensen zijn bereid hun bijdrage te leveren, zolang ze maar het gevoel hebben dat dat eerlijk gebeurt.’

Wat is eerlijk?

‘Dan komen we bij een tweede belangrijke vraag: wie gaat de transitie betalen? Laten we elkaar niet bedotten: linksom of rechtsom, aan het eind van de rit is het de consument die de rekening betaalt. Als we zeggen: “De markt moet het doen”, dan berekent de producent de extra kosten keurig door in de prijs. Als de overheid het gaat doen, betaalt de burger de prijs via extra belastingen. Als we zeggen: “U moet zelf uw eigen zonnepanelen aanleggen”, voelt hij het direct in zijn portemonnee. Maar de vraag die daaronder ligt is deze: wat vinden wij een rechtvaardige verdeling van de kosten van milieumaatregelen, en welke productie en consumptie willen we extra belasten? Volstaat het in essentie om te zeggen dat de vervuiler betaalt? Of moet een tweedeling in de samenleving worden voorkomen door aanvullende inkomens- of investeringssteun van de overheid? Het zou weleens zo kunnen zijn dat de overheid een veel actievere investerende rol moet vervullen om de duurzaamheidstransitie van de grond te krijgen. We raken hier aan een essentieel christendemocratisch thema, namelijk dat van de publieke gerechtigheid.’

‘Zonnepanelen zijn voor iemand met een hoog inkomen eenvoudigweg een goede en betaalbare investering om te doen: hij krijgt er meer rendement op terug dan wanneer hij zijn geld op de bank zou zetten. Maar voor iemand met een laag inkomen is dat een ander verhaal. Hij zal zich voor zo’n investering in de schulden moeten steken door te lenen. Is dat nu rechtvaardig? Ik dacht het niet.’

Er zitten ook nogal wat internationale en ook intergenerationele aspecten aan de energietransitie.

‘Dat klopt. We moeten allereerst de aarde goed achterlaten en doorgeven aan de volgende generatie. Over dit klassieke

Bron: iStock

rentmeesterschapverhaal is wat mij betreft geen enkele discussie. Een mentaliteit van “na mij de zondvloed” kan niet, is onverantwoord en onrechtvaardig. Maar er is ook een economisch motief om fors werk te maken van duurzaamheid. Als wij ervoor zorgen dat we het merendeel van wat we nu uitgeven aan fossiele brandstoffen op een andere, duurzame manier in onze economie uitgeven, zal dat onze economie een innovatieve boost geven en zijn we minder afhankelijk van die fossiele brandstoffen. Daarnaast is er een bijkomend strategisch motief: we moeten niet zo afhankelijk zijn van geopolitiek instabiele regio’s als Rusland en het Midden-Oosten en in sommige gevallen ook de vs.’

‘Nog belangrijker wereldwijd is het element van publieke rechtvaardigheid. Het klimaat

verandert, en wij hebben hier de technologie om droge voeten te houden. Maar kijk wat de klimaatverandering betekent voor India of voor delen van Noord-Afrika: daar gaat het onleefbaar worden. De mensen daar kunnen zich niet indekken voor de gevolgen. Wat gaan zij doen? Die kijken naar de plekken waar het nog wel leefbaar is. Ze komen deze kant op, en dat begrijp ik maar al te goed. Om te voorkomen dat deze mensen massaal hiernaartoe zullen trekken, zijn wij, ook puur vanuit ons eigen belang, steeds meer genoodzaakt om wereldwijd iets aan het klimaat te doen.’

‘Kortom: er zijn geen redenen om niet heel veel werk te maken van het aanpakken van de klimaatverandering. Maar dat moet dan wel zó gebeuren dat iedereen hierin kan meedoen en zijn of haar stem kan laten horen.’